NÉZZ ÁT AZ OSZLOPON, LÁSD MEG A MÚLTAT

2026. OKTÓBER 24. VILLÁNYI DÁNIEL

Emlékművet avattak a Rákóczi téri 56-os sírok helyén

A harcokban elesetteket sokszor kényszerből közterületen, ideiglenes sírokba temették el a forradalom alatt. Mostantól különleges, korabeli fotókat tartalmazó kősztélék állítanak nekik emléket.

Az 1956-os forradalom 70. évfordulójának alkalmából október 23-án emlékművet avattak a Rákóczi téren. A tér északi oldalán, a vásárcsarnok sarkával szemben elhelyezett karcsú, fekete, korabeli fényképet is tartalmazó kőoszlopot (sztélét) Budapest Főváros Önkormányzata állíttatta az Eidolon Centre for Everyday Photography és a Fortepan együttműködésével. Az emlékmű egy nagyobb projekt része, amely Tamási Miklós, a Fortepan

alapítójának ötlete nyomán valósult meg. A főváros közterein egykor eltemetett áldozatok emlékét a Rákóczi téri mellett két további ilyen emlékpont is ápolja mostantól a Markusovszky téren és a Ferenciek terén.

„Budapesten az 1956-os forradalom halottainak eltemetése általában eltért a kialakult gyakorlattól: a körülmények többnyire nem tették lehetővé a temetőbe szállítást, így

kertekben, udvarokon, kórházak közelében,

vagy a harcok helyszínéhez közel helyezték el – átmenetileg – az elesettek holttestét” – írja a korabeli viszonyokról Eörsi László történész, aki szerint a köztereken eltemetetteket nem lehet egyetlen társadalmi vagy politikai kategóriába sem sorolni. Éppúgy voltak köztük felkelők, mint fegyvertelen civilek, nem egyszer gyerekek is, de rendszerhű karhatalmisták is kaphattak így ideiglenes sírhelyet. Józsefvárosban több ilyen ideiglenes temető is létesült: a leghíresebb a Rákóczi téren, körülbelül a mai mélygarázs lehajtójának helyén, de temettek közterületre halottakat akkoriban a Molnár Ferenc téren, a Harminckettesek terén, vagy a Füvészkertben is.

Fotó: Fortepan / Juricza Tibor

A köztereken eltemetett holttesteket később exhumálták, és temetőkbe, főként a Fiumei úti sírkertbe szállították. Közülük a Kádár-rendszer kiemelte a rendszer halottait, akiket a munkásmozgalmi mauzóleum díszsorában vagy a Mártírok Sírkertjében temettek újra. A forradalmár halottak a Fiumei úti sírkert 21. parcellájának tömegsírjában maradtak, és a Kádár-korszakban a történeteiket elhallgatták, családok százai évtizedekkel később is csak hallomásból tudhatták, hogy szerettük hol nyert végső nyughelyet.

> **„Emléküket egyedül a fényképek, filmfelvételek őrzik.**

Fotó: Fővárosi Önkormányzat / Gallov Adrienne

Mivel kutatásunk alapja a fénykép, szerettünk volna olyan emlékpontot – görög szóval sztélét, vagyis sírkövet – alkotni, aminek része maga a fotó is. A bizonyíték. Így születtek meg a Hetedik Műterem és a SUBMACHINE tervei alapján a három helyszínen felállított sztélék. Mindhárom tárgy tetején az adott helyszínen készült fotó látható: az 56-os forradalom amatőr fotósainak bizonyító erejű felvételei" – írja a most felavatott emlékhelyekről Tamási Miklós, a Fortepan alapítója.

Az emlékműveket Szabó Levente építész és Polgárdi Ákos tipográfus tervezte. A sztélék tetején az eredeti helyszínen készült fotók láthatók, az 56-os forradalom amatőr fotósainak felvételei, melyek itt a bizonyító erejükkel is hatnak a nézőre. Az emlékhelyeket október 23-án egy sétával avatták fel, amely a Rákóczi térről indult, és a Markusovszky téren át a Ferenciek teréig tartott, útba ejtve mindhárom új emlékművet.

Nyitókép: Fővárosi Önkormányzat / Gallov Adrienne